

Helsingfors/Mariehamn 13.4.2022**Nr 16/22****Hänvisning** Ålands lagtings skrivelse
11.02.2022, nr 24/2022.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över landskapslag om tillämpning på Åland av lagen om fonderna inom området för inrikes frågor under programperioden 2021 - 2027, antagen av lagtinget 11.02.2022.**Landskapslagens huvudsakliga innehåll**

Landskapslagen är en s.k. blankettlag, genom vilken rikets lag om fonderna inom området för inrikes frågor under programperioden 2021 - 2027 (FFS 1125/2021, nedan rikslagen) med vissa i landskapslagen angivna avvikelser inom landskapets behörighet görs tillämplig på Åland. Ändringar i rikslagen ska gälla i landskapet från det de träder i kraft i riket. I rikslagen finns bestämmelser om den nationella beredningen, samordningen, förvaltningen och övervakningen av programmen för Europeiska unionens fonder inom området för inrikes frågor samt om stödförfarandet under programperioden 2021 – 2027. Antagandet av rikslagen innebär att åländska aktörer ges samma möjligheter som aktörer i landet i övrigt att ansöka om medel från de i rikslagen avsedda fonderna. Genom landskapslagen upphävs landskapslagen om tillämpning på Åland av lagen om fonderna inom området för inrikes frågor (ÅFS 8/2017).

Lagstiftningsbehörigheten

I en landskapslag kan enligt 19 § 3 mom. i självstyrelselagen för Åland för vinnande av enhetlighet och överskådlighet intas stadganden av rikslagstiftningsnatur som i sak överensstämmer med motsvarande stadganden i rikslag. Intagande av sådana stadganden i en landskapslag medför inte ändring i fördelningen av lagstiftningsbehörigheten mellan riket och landskapet.

Med fonderna inom området för inrikes frågor avses enligt rikslagen *de/s* Asyl-, migrations- och integrationsfonden som inrättats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1147 om inrättande av Asyl-, migrations och integrationsfonden och *de/s* Fonden för inre säkerhet som inrättats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2021/1149 om inrättande av Fonden för inre säkerhet och *de/s* instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik som inrättas genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2021/1148 om inrättande, som en del av Fonden för integrerad gränsförvaltning, av instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik.

Asyl-, migrations- och integrationsärenden berör utlänningslagstiftningen, som utgör riksbehörighet enligt självstyrelselagens 27 § 26 punkt. Lagstiftningsbehörigheten i fråga om landskapets myndigheter, kommunernas förvaltning, socialvården, undervisningsväsendet, ungdomsarbetet, näringsverksamheten och främjande av sysselsättningen tillkommer helt eller med vissa undantag landskapet med stöd av 18 § 1, 4, 13, 14, 22 och 23 punkterna i självstyrelselagen. På basen av nämnda lagrum bör landskapet anses ha behörighet i fråga om främjande av den integration som sker i landskapet. Då det gäller de två övriga fonderna konstateras att landskapet enligt 18 § 6 punkten i självstyrelselagen har lagstiftningsbehörighet i fråga om brand- och räddningsväsendet samt allmän ordning och säkerhet med de undantag som nämns i självstyrelselagens 27 § 27, 34 och 35 punkter. Enligt nämnda lagrum utgör ärenden gällande skjutvapen och skjutförnödenheter, försvarsväsendet och gränsbevakningen, ordningsmaktens verksamhet för tryggnad av statens säkerhet, försvarstillstånd och beredskap inför undantagsförhållanden samt explosiva ämnen till den del rikets säkerhet berörs, riksbehörighet.

Rikslagen innehåller därigenom bestämmelser som dels hör till landskapets och dels rikets lagstiftningsbehörighet. Till den del landskapslagen innehåller bestämmelser som utgör riksbehörighet, kan de för vinnande av enhetlighet och överskådlighet jämlikt 19 § 3 mom. i självstyrelselagen intas i landskapslagstiftningen. Med stöd av nämnda lagrum och 31 § i självstyrelselagen kan även statliga myndigheter påföras uppgifter inom ramen för deras allmänna behörighet.

Enligt landskapslagens 2 § 1 mom. ska landskapsregeringen sköta de förvaltningsuppgifter som gäller de program som enligt rikslagen sköts av inrikesministeriet och finansministeriet, till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet. Därigenom ankommer det på landskapsregeringen att sköta såväl uppgifter som enligt rikslagens 6 § ankommer på den förvaltande myndigheten som de uppgifter som enligt lagens 7 § ankommer på revisionsmyndigheten. I landskapslagstiftningen anges dock inte närmare vilka av

dessa uppgifter utgör landskapsbehörighet. Bestämmelsen i landskapslagens 2 § 1 mom. är därför enligt Ålandsdelegationens bedömning till sitt innehåll vag och kan därför leda till oklarhet vid tillämpningen på olika nivåer och medföra risk för administrativa komplikationer. Bestämmelsen är därför betänklig med hänsyn till den enskildes rättsskydd och innebär en sådan oklarhet vid regleringen som inte är förenlig med god lagstiftning. Ålandsdelegationen och Högsta domstolen har i ett flertal tidigare utlåtanden gällande andra landskapslagar påtalat samma problemställning. Detta är således ett återkommande problem vid blankettlagstiftning och förutsätter rådgivning i landskapet. Bestämmelsen utgör det oaktat formellt sett inte en sådan överträdelse av lagstiftningsbehörigheten att den enligt Ålandsdelegationens mening på denna grund kan fällas. Detta gäller även den oklara bestämmelsen i landskapslagens 2 § 2 mom. om att hänvisningar till bestämmelser i rikslagstiftningen som har sin motsvarighet i landskapslagstiftningen ska avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

Ålandsdelegationen påpekar i sammanhanget att enligt självstyrelselagens 27 § 4 punkt utgör förhållandet till utländska makter riksbehörighet, med beaktande av bestämmelserna i lagens 9 och 9a kap. Självstyrelselagens 9 kap. reglerar internationella förpliktelser, medan lagens 9a kap. reglerar ärenden som gäller Europeiska unionen. Vid tillämpningen av landskapslagen bör det i självstyrelselagen stadgade förfarandet gällande beredningen av unionsärenden och kontakterna med Europeiska kommissionen följas.

Rikslagens 5 kap reglerar tillsynsförfarande. I landskapets behörighet ingår även att lagstifta om övervakning och inspektioner inom landskapets behörighetsområden. Dessa bestämmelser kan beröra de i grundlagens 2 kap. garanterade fri- och rättigheterna, på vilket område lagstiftningsbehörigheten jämlikt 27 § 1 punkten i självstyrelselagen tillkommer riket. Till den del dessa bestämmelser berör rikets behörighet kan de med stöd av 19 § 3 mom. i självstyrelselagen intas i landskapslagstiftningen. Detsamma gäller övriga bestämmelser i rikslagen som kan beröra grundrättigheterna såsom stadgandena om tillsynsmyndigheternas rätt att få tillgång till samt att lämna ut sekretessbelagda uppgifter. Ålandsdelegationen noterar särskilt att jämlikt grundlagens 10 § 3 mom. kan genom lag bestämmas om åtgärder som ingriper i hemfriden och som är nödvändiga för att de grundläggande fri- och rättigheterna ska kunna tryggas eller för att brott ska kunna utredas. I rikslagens 22 § 3 mom. och 23 § 3 mom. har nämnda grundlagsbestämmelse beaktats.

Granskningsbestämmelserna i rikslagen berättigar den ansvariga myndigheten och revisionsmyndigheten att bemyndiga, förutom en annan myndighet, även en oberoende revisor att utföra i lagen avsedda granskningar. Med anledning härav påpekas att grundlagens 124 § innehåller bestämmelser om de förutsättningar under vilka offentliga förvaltningsuppgifter kan anförtros andra än myndigheter.

Enligt sist nämnda paragraf kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter genom lag eller med stöd av lag om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. De uppgifter rikslagen avser innefattar inte betydande utövning av offentlig makt. I landskapslagen har inte intagits några från rikslagen avvikande bestämmelser i fråga om dessa angelägenheter, varför här avsedda bestämmelser inte föranleder anmärkningar från behörighetssynpunkt.

I rikslagens 17 § har intagits bestämmelser om stödmottagares bokföring samt hänvisningar till bokföringslagen (FFS 1336/1997). Lagstiftningsbehörigheten i fråga om bokföring tillkommer riket enligt 27 § 8 punkten i självstyrelselagen. Till den del dessa hänvisningar reglerar ärenden som utgör riksbehörighet är rikslagstiftningen direkt tillämplig i landskapet, och hänvisningarna kan till denna del i enlighet med 19 § 3 mom. i självstyrelselagen intas i landskapslagen.

Besvär bestämmelsen i rikslagens 31 § överensstämmer med 25 och 26 § i självstyrelselagen.

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen har med beaktande av självstyrelselagens för Åland stadganden funnit att hinder för ikraftträdande av landskapslagen inte föreligger. Delegationen har ovan i utlåtandet anfört anmärkningar beträffande landskapslagens 2 §, vilka dock inte påverkar behörighetsfördelningen.

Närvarande Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Dahlén, Lampi, Siitari och Suviranta.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare